КОММУНІСТИЧНА БІБЛІОТЕКА, Ч. 11.

ПРОЛЕТАРІ УСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЬ!

КАПИТАЛІСТИЧНИЙ СВІТ І КОМІНТЕРНАЦІОНАЛЯ

МАНІФЕСТ II КОНҐРЕСУ КОМІНТЕРНАЦІОНАЛІ

ПЕРЕКЛАД П. ДЯТЛОВА

Консумційний-щадничий і продукційний
кооператив українських емігрантів у Відні.
Ц. Ц. Ц. Ц.

ДРУКОВАНО 10.000 ПР. НАКЛ. КОМ. П. СХ. ГАЛИЧИНИ

ВІДЕНЬ—ЛЬВІВ — 1921 — ДРУКАРНЯ „АДРІЯ“

Коммуністична Інтернаціоналя зібрала представників 37 країн на свій другий Конґрес в Петрограді 19-го липня й продовжала його в Москві від 23-го липня до 7-го серпня, щоби уяснити собі міжнародне положення, озирнутися на пройдену частину шляху і встановити віхи дальшої боротьби.

В повній ідейній згоді й глибокій певности в правильности своїх завдань і доцільности своїх метод Коммуністична Інтернаціоналя звертається до робітників і робітниць усього світа з цим ось маніфестом.

КАПИТАЛІСТИЧНИЙ СВІТ І КОММУНІСТИЧНА ІНТЕРНАЦІОНАЛЯ.

МАНІФЕСТ II КОНҐРЕСУ КОММУНІСТИЧНОЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІ.

I. Міжнародні взаємини опісля Версаля.

Буржуазія всього світу з тугою згадує про вчорашній день. Всі стояни міжнародних і внутрішніх відносин повалено або розхитано. Завтрашній день нависає над світом визискувачів чорною погрозою. Імперіялістична війна остаточно зруйнувала стару систему союзів і взаємних забезпечень, що лежала в основі міжнародної рівноваги й озброєного миру. Версальський мир не створив нової рівноваги замісць її.

Спершу Росію, потім Австро-Угорщину й Німеччину вибито з світової гри. Могутні країни, які займали першорядне місце в системі світових загарбувань, самі стали предметом рабунків і розділів. Перед переможним імперіялізмом Антанти розгорнулося нове неоглядне поле колоніяльного визиску, яке починається безпосередно поза Райном, обхоплює всю середню й східну Европу і простилається далі до Тихого Океану. Чи можуть Конґо або Сирія, Египет або Мексико хоч трохи рівнятися з лісами, степами й горами Росії та кваліфікованою робучою силою Німеччини? Нова колоніяльна програма переможців встановлялася сама собою: повалити робітничу республику в Росії, загарбати російські сирівці, примусово притягнути німецького робітника до їхнього перероблення при допомозі німецького вугілля, поставити озброєного німецького підприємця за доглядача, — і отримувати в своє розпорядження готові продукти, а з ними й прибуток. Програма: „орґанізувати Европу,“ висунута німецьким імперіялізмом за хвилі його найвищих воєнних успіхів перейшла в спадщину до побідниці - Антанти. Садячи переможних розбишак Німецької Імперії на лаву підсудних, правителі Антанти судять їх дійсно судом рівних.

Але і в самім таборі побідників є свої переможені. Одурманена шовіністичними парами перемоги, яку вона отримала для инших, буржуазна Франція вважає

себе повелителькою Европи. В дійсности ж ніколи Франція не находилася в самих основах свого істнування в такій невільничій залежности від міцнійших — Англії та Північної Америки, як тепер. Франція приписує Бельгії певну господарчу й воєнну програму, перетворюючи слабшу союзницю в поневолену провінцію, але у відношенню до Англії Франція сама грає ролю Бельгії, лише трохи більшого розміру.

Англійські імперіялісти до якогось часу дають французьким лихварям сваволіти в указаних їм областях суходолу, зручно відводячи таким шляхом найгострійше обурення працюючих Европи й самої Англії від себе на Францію. Могутність обезкровленої й зруйнованої Франції має облудний, майже бутафорський характер; днем ранше чи пізнійше се стане ясно навіть мозкам французьких соціял-патріотів.

Ще більше впала в світових взаєминах удільна вага Італії. Без угілля, без хліба, без сирівців, зовсім вибита війною з внутрішньої рівноваги, буржуазна Італія, не вважаючи на готову злу волю, не в стані цілком здійснити свої права на рабунок і насильство навіть у приділених їй Антантою колоніяльних закутках.

Японія, роздерта капиталістичними протиріччами в феодальній шкаралупі, стоїть на передодні найглибшої революційної кризи, яка вже тепер, не вважаючи на сприятливі міжнародні обставини, паралізує її імперіялістичний розмах.

Лишаються тільки дві дійсно-світові держави Великобританія й Злучені Держави.

Англійський імперіялізм позбувся азійського суперництва царизму й грізної німецької конкуренції. Морська могутність Великобританії досягла апогея. Вона окружає суходоли ланцюгом підвладних їй народів. Наклавши руку на Фінляндію, Естонію й Латвію, вона позбавляє Швецію й Норвеґію останніх решток незалежности і перетворює Балтійське море в один з великобританських заливів. Ніщо не стоїть проти неї в Північнім морі. Через Капландію, Египет, Індію, Персію, Афганістан вона перетворює Індійський океан у великобританське море. Пануючи над океанами, Англія контролює суходоли. Її світодержавну ролю обмежують Американська Республика доляра і — Російська Республика Совітів.

Світова війна остаточно вибила Сполучені Держави з суходольного консерватизму. Програму випростовую-

чого крила національного капиталізму — „Америка для американців“ (доктрину Монрое) — замінила програма імперіялізму: „Весь світ для американців“. Від торговельно-промислового й біржевого визиску війни, від нейтральної наживи на европейській крови Америка перейшла до втручання у війну, заграла рішаючу ролю в розторощенню Німеччини й засунула руку в усі питання европейської й світової політики.

Під прапором Ліґи Націй Злучені Держави зробили спробу свій досвід федеративного обєднання великих і ріжноплеменних мас населення поширити на другий берег океана, прикувати до своєї золотої колесниці народи Европи й инших частин світа, забезпечивши над ними управління з Вашинґтону. Ліґа Націй повинна була стати в сути річи світовою монопольною фірмою „Янкі і К°“.

Президент Злучених Держав, великий пророк загальників, зіступив з Синайської гори для завоювання Европи зі своїми 14 пунктами в руках. Біржевики, міністри, ділові люде буржуазії ні на хвилинку не помилялися що до значіння нового виявлення. Зато европейські „соціялісти“, на кауцькіянських дріждях, впали в стан релігійного захоплення й, пританцьовуючи, як царь Давид, провожали священний ковчег Вільсона.

При переході до практичних питань американському апостолові стало ясно, що, не вважаючи на роскішний курс доляра, перше місце на всіх морських шляхах, сполучаючих і розділяючих нації, постарому належить Великобританії, бо у неї міцнійший флот, довший кабель і старий досвід світового грабежу. Крім того, на своїм шляху Вільсон наткнувся на Совітську Республику і коммунізм. Ображений американський месія зрікся Ліґи Націй, котру Англія перетворила в одну зі своїх дипльматичних канцелярій, і повернувся до Европи спиною.

Було-би, одначе, дітвацтвом гадати, що відбитий Англією в своїм першім наступі американський імперіялізм замкнеться в шкаралупу доктрини Монрое. Ні, покоряючи собі далі все силоміцнійше американський суходіл, перетворюючи країни Середньої й Південної Америки в свою колонію, Злучені Держави, в особі обох своїх правлячих партій, демократів і республиканців, збіраються, в противагу англійській Лізі Націй, створити свою власну, себто — з Північною Америкою в ролі центра світової системи. Щоби приступити до справи з вірного краю, вони мають намір протягом найблизчих трьох чи пяти

років зробити свій воєнний флот могутнійшим, ніж великобританський. Сим для імперіялістської Англії ставиться питання: бути чи не бути? Люте співзмагання двох велетнів в области корабельництва йде поруч з не менше лютою боротьбою за нафту.

Франція, котра сподівалася грати ролю розборчого судді між Англією й Злученими Державами, але опинилися втягнутою до великобританської орбити, яко другорядна сопутниця, — бачить в Лізі Націй нестерпний тягарь і шукає виходу в роздмуханні противенств між Англією й Північною Америкою.

Таким чином наймогутнійші сили працюють над підготовкою нового світового поєдинка.

Висунута за війни програма визволення малих націй повела до повного розторощення й поневолення балканських народів, переможців і переможених, і до балканізації значної части Европи. Імперіялістські інтереси штовхнули побідників на шлях виділення зі складу розторощених ними великих держав поодиноких дрібних національних держав. Тут нема й згадки про так звану національну засаду: імперіялізм є в подолінні національних рамок, навіть великодержавних. Нові дрібні буржуазні держави являються лише побічним продуктом імперіялізма. Утворюючи, яко тимчасову підпору для себе, ряд дрібних націй, відкрито поневолених чи офіціяльно протеґованих, але по сути васальних, — Австрію, Угорщину, Польщу, Югославію, Чехословаччину, Фінляндію, Естонію, Латвію, Литву, Арменію, Грузію та инші, — пануючи над ними з допомогою банків, жалізниць, углевої монополії, імперіялізм засуджує їх на необорні господарчі й національні труднощі, численні конфлікти й кріваві сутички.

Яким потворним знущанням історії є той факт, що відновлення Польщі, яке входило в програму революційної демократії й перших виступлень міжнародного пролєтаріяту, здійснив імперіялізм в цілях протиділання революції, і „демократична“ Польща, попередні передові борці котрої вмирали на барикадах усієї Европи, грає тепер ролю найбруднійшого й найкрівавійшого знаряддя в розбишацьких руках англо-французької зграї проти першої в світі пролєтарської республики.

Поруч з Польщею „демократична“ Чехословаччина, продаючи себе французькому капиталу, постачає білоґвардійські відділи проти Совітських Росії й Угорщини.

Героїчну спробу угорського пролетаріяту вирватися з державного й господарчого хаосу середньої Европи на шлях совітської федерації — єдиний шлях спасіння — обєднана капиталістична реакція задушила за доби, коли обдурений своїми партіями пролетаріят найміцнійших держав Европи виявив себе нездатним виконати свою повинність у відношенню до соціялістичної Угорщини й до самого себе.

Совітське правительство Будапешта повалено при допомозі соціял-зрадників, котрі протримали власть три з половиною днини, бо їх скинула розгнуздана контрреволюційна ледач, яка перевищила своїми крівавими злочинами Колчака, Деникина, Врангеля й инших аґентів Антанти . . . Але навіть часово подавлена Совітська Угорщина світить працюючим масам середньої Европи, яко маяк.

Турецький народ не хоче покоритися тому підлому миру, який випрацювала для нього лондонська тиранія. Для здійснення своїх умов Англія озброїла й нацькувала Грецію на Турцію. Сим шляхом Балканський півостров і передню Азію, як Турків, так і Греків, засуджується на остаточне спустошення і взаїмне винищення.

В боротьбі Антанти проти Турції Арменія грала таку ж програмову ролю, як Бельгія в боротьбі проти Німеччини, як Сербія в боротьбі проти Австро-Угорщини. Опісля створення Арменії — без кордонів і без можливости жити — Вільсон зрікся армянського мандату, котрий йому пропонувала „Ліґа Націй“: земля Арменії не має в собі ні нафти ні платини. „Визволена“ Арменія тепер менше захищена, ніж коли будь инше.

Майже у кожної з нановостворених „національних“ держав є своя ірредента, себто своя внутрішня національна болячка.

Одночасно національна боротьба в володіннях країн-побідниць досягла найвищого напруження. Англійська буржуазія, котра бажає опікати народи чотирьох частин світа, виявляє себе нездатною у себе під носом розвязати ірландське питання.

Ще грізнійше стоїть національне питання в колоніях. Египет, Індію, Персію потрясають повстання. Від передових пролетарів Европи й Америки працюючі маси колоній переймають гасло совітської федерації.

Офіціяльна, державна, національна, цивілізована, буржуазна Европа — в тім стані, в якім вона вийшла

з війни і версальського миру — нагадує собою божевільню. Штучно розщеплені дрібні держави, господарчо задихаючися в своїх кордонах, гризуться й воюють зза пристаней, провінцій, нікчемних містечок. Вони шукають покровительства більших держав, суперечности котрих знову зростають що днини. Італія ворожо стоїть проти Франції і готова підтримати Німеччину, як тільки лише остання виявить здатність піднести голову. Франція отруєна завистю до Англії і, аби лише спасти свої проценти, готова знову підпалити Европу з чотирьох країв. Англія підтримує при допомозі Франції Европу в стані хаотичного безсилля, розвязуючи сим собі руки для світових операцій, намірених проти Америки. Злучені Держави дозволяють Японії застряти в Східнім Сибіру, аби лише тим часом до 1925 року забезпечити свому флоту перевагу над великобританським, коли тільки Англія не відважиться помірятися силами до сього строку.

Згідно з сею картиною світових взаємин воєнний пророк французької буржуазії, маршал Фош, попереджає, що будуча війна почнеться тим, на чім спинилась попередня: авіонами й танками, автоматичними рушяницями й мітралєзами замісць звичайної рушниці, гранатами замісць штиків.

Робітники й селяне Европи, Америки, Азії, Африки й Австралії! Ви віддали 10 миліонів убитими, 20 миліонів раненими й покаліченими. Тепер ви принаймні знаєте, чого ви осягли сею ціною!

II. Господарче положення.

Тим часом розор людства йде свою чергою далі.

Війна механічно знищила ті світові господарчі звязки, розвій котрих був одним з найважнійших завоювань капиталізма. Від 1914 р. Англія, Франція й Італія були відтяті від середньої Европи і ближнього Сходу, від 1917 р. — від Росії.

Протягом кількох років війни, котра знищила все створене рядом поколінь, зведену до мінімума людську працю уживалося переважно в тих областях, де необхідно було істнуючим запасам сирівців надати форму готових товарів, головним чином — знарядь і засобів знищення.

В тих основних галузях господарства, де людина безпосередно веде боротьбу проти скупости й забарли-

вости природи, дістаючи з її нутра паливо й сирівці, праця поступово завмирала. Перемога Антанти й версальський мир не спинили господарчого розорення й занепаду, а тільки змінили їхні шляхи й форми. Блокада Совітської Росії і штучне роздмухування горожанської війни на її родючих окраїнах наносили й наносять несчисленну шкоду добробуту всього людства. При мінімальній технічній підпорі — Інтернаціоналя свідчить про се перед обличчам усього світу — Росія могла би, завдяки совітським формам господарства, дати Европі вдвоє і втроє більше харчевих продуктів і сирівців, ніж давала царська Росія. Замісць сього англо-французький імперіялізм змушує трудову республику всі сили присвячувати обороні. Аби позбавити російських робітників палива, Англія тримала в своїх пазурях Баку, звідки могла вивозити для себе лише незначну частку здобичі. Найбагатшу камінним-вуглем Донеччину періодично розоряли білоґвардійські банди Антанти. Французькі інструктори й сапери чимало попрацювали над знищенням російських мостів і жалізниць. Японія і тепер обкрадає й розоряє східний Сибір.

Німецька техніка й висока продуктивність німецької праці, сі найважнійші чинники відродження світового господарства, паралізуються опісля версальського миру ще більше, ніж за війни. Антанта стоїть перед нерозвязним протиріччам. Щоби спонукати платити, треба дати змогу працювати. Щоби дати змогу працювати, треба дати змогу жити. А дати розторощеній, розчлененій, виснаженій Німеччині змогу жити, значить дати їй змогу опіратися. Страх перед німецьким реваншем диктує політику Фоша: стале підкручування давил, котрі повинні перешкодити Німеччині відродитися.

Всім не стає і всім треба. Торговельний баланс не тільки Німеччини, але й Франції та Англії має гостро пасивний характер. Французький державний довг зріс до 300 миліярдів франків, при чім, по твердженню французького реакційного сенатора п. Ґоден-де-Вілена (Gaudin de Villaine), дві третини сеї суми повстали від драпіжництва, крадежу й хаосу.

Виконана у Франції праця для відбудування зруйнованих войною областей є краплею в морі спустошення. Недостача палива, сирівців і робучих рук утворює необорні перешкоди.

Франції потрібне золото, Франції потрібне вугілля. Вказуючи на несчисленні могили воєнних кладовищ, французький буржуа вимагає своїх відсотків. Німеччина мусить платити! Аджеж у генерала Фоша є ще чорношкірі для оккупації німецьких міст. Росія повинна платити! Аби прищепити російському народу сю думку французьке правительство розходує на спустошення Росії миліярди, зібрані на відродження Франції.

Міжнародна фінансова угода, яка повинна була облегчити податковий тягарь Франції шляхом більш-менш повного анулювання, скасування воєнних довгів, не здійснилася: Злучені Держави не виявили жадного змагання подарувати Европі 10 миліярдів фунтів стерлінґів.

Випуск паперових грошей триває далі в стало зростаючих розмірах. Тим часом, як в Совітській Росії ріст паперових грошей і їхнє обезцінювання, при одночаснім розвої усуспільненого господарства, планового розділення продуктів і все більшої натуралізації заробітної платні, є лише наслідком відмирання товарово-грошевого господарства, в країнах капиталістичних наростання маси друкованих грошевих знаків означає поглиблення господарчого хаоса й неминучий крах.

Конференції Антанти переїздять з місця на місце, шукаючи натхнення в усіх европейських купальнях. Усі простягають свої руки, вимагаючи процентів по числу убитих на війні. Ся мандрівна біржа мерців, яка що два тижні знову розвязує питання, скільки має отримати Франція, чи 50 чи 55% тієї контрибуції, котрої Німеччина не може заплатити, уявляє собою вінець проголошеної „орґанізації“ Европи.

Капиталізм переродився в процесі війни. Планове витискання надвартости в процесі виробу — основа економіки бариша — здається занадто прісним заняттям панам буржуа, які звикли протягом кількох днів удвоювати й удесятеряти свій капитал при допомозі спекуляцій на основі міжнародного грабежа.

Буржуа позбувся деяких забобонів, які його стримували, і набув деяких звичок, яких у нього не було. Війна привчила його до голодової блокади цілих країн, до повітряного бомбардування й до підпалу цілих міст і сел, до доцільного поширення холєрних бацил, до перевозу динаміту в дипломатичних куфрах, до підроблення кредитових знаків противної сторони, до підкупу, шпіонажі й паскарства в небувалих раньше розмірах.

Методи війни лишилися опісля заключення миру методами торговлі. Найголовнійші комерційні операції зливаються тепер з діяльністю держави, котра виступає яко світова розбишацька зграя, озброєна всіми засобами насильства. Чим вузча світова основа виробу, тим лютійші й марнотратнійші способи присвоєння.

Ограбувати! — Ось останнє слово політики капіталу, що замінило фрітредерство і протекціонізм, свободну торговлю й систему покровительства. Навала румунських громил на Угорщину, звідки вони забірали паровози й перстені, є символом господарчої философії Ллойд-Джорджа й Мілєрана.

В своїй внутрішній господарчій політиці буржуазія метушиться між програмою дальших націоналізацій, реґулювань і контролі — з одного боку, і протестами проти розвинутого за часу війни державного втручання — з другого. Французький парламент зайнятий квадратурою круга: утворенням „єдиного командування“ на жалізничній сіти республики без шкоди для інтересів приватнокапиталістичних жалізничних товариств. Одночасно ж капиталістична французька преса веде злісний похід проти „етатизму“,*) обмежуючого приватну ініціятиву. Розладжені державою за війни жалізниці Америки попали в ще тяжче положення опісля усунення державної контролі. Тим часом республиканська партія обіцяє в своїй платформі увільнити господарче життя від свавільних втручань держави. Голова американських трейд-юній Самуель Ґомперс, старий цепний пес капиталу, веде боротьбу проти націоналізації жалізниць, котру в Америці, Франції й инших країнах простаки й шахраї реформізму висовують, яко панацею, чи всецілючий лік. В дійсности поодинокі силоміцні втручання держави лише суперничають з працею спекуляції в справі внесення дальшого хаосу в капиталістичне господарство доби розпаду. Передати найважнійші галузи виробу й транспорту з рук поодиноких трестів до рук „нації,“ себто буржуазної держави, себто могутного й хижого капиталістичного треста, значить не усунути лихо, а тільки узагальнити його.

Факти зниження цін і поліпшення валюти уявляють собою лише поверхові й тимчасові явища на основі триваючого далі розору. Хитання цін не усовують основ-

---

*) „Етатизм“ — принцип державного втручання.

них фактів: недостачі сирівців і зменшення продуктивности праці.

Переживши страшенне напруження війни, робітнича маса нездатна працювати попереднім темпом за старих умов. Знищення протягом кількох годин вартостей, які утворювалося роками, нахабний танець миліярдів у руках фінансової зграї, що все вище здіймається на костях і руїнах, — ся наглядна наука історії мало надається для підтримання в робітництві автоматичної дисциплини наємної праці. Буржуазні економісти й публицисти говорять про „хвилю ледацтва“, що котиться по Европі, підриваючи її господарчу будучину. Адміністратори змагаються направити справу тим, що дарують привилеї верхівям робітництва. Марно! Для відродження і дальшого піднесення продуктивности праці робітництво мусить дістати певність того, що кожний удар молота підноситиме його добробут і освіту, не загрожуючи небезпекою нового взаємного знищення. Сю певність йому може дати лише соціяльна революція.

Зріст цін на життєві припаси є могутним чинником революційного збудження в усіх країнах. Буржуазія Франції, Італії, Німеччини й инших держав змагається датками змягчити лихо дорожнечі й тим запобігти росту страйків. Щоби виплатити аґраріям-поміщикам частину витрат виробу робучої сили, наробивши довгів, держава займається темними спекуляціями, обкрадуючи сама себе, аби відтягти час розплати. Коли певні верстви робітників живуть тепер навіть ліпше, ніж жили до війни, то сей факт зовсім не відповідає дійсному господарчому стану капиталістичних країн. Сей облудний наслідок осягається шляхом шахрайських позичок у завтрашньої днини, котра настане з усіми її катастрофічними позбавленнями й халепами.

А Злучені Держави? „Америка є надія людства!“ — повторяє устами Мілерана французький буржуа фразу Тюрґо в надії на прощення довгів, котрих він сам нікому не прощає. Але Злучені Держави нездатні вивести Европу з господарчої затоки. Протягом шести останніх років вони вичерпали свої запаси сирівців. Пристосування американського капиталізму до потреб світової війни звузило його промислову основу. Еміґрація з Европи спинилася. Поворотний потік вирвав з американської промисловости сотні й сотні тисяч німців, італійців, поляків, сербів, чехів, забраних военними мобілі-

заціями чи приваблених маною знову найденої батьківщини. Недостача сирівців і робітничої сили тяготіє над заокеанською республикою й порождає глибоку господарчу кризу, на основі котрої американський пролєтаріят вступає в нову революційну фазу боротьби. Америка швидко европеїзується.

Від наслідків війни та блокади не сховалися й нейтральні країни: неначе рідкости в сполучених між собою посудинах, господарство злучених одна з одною капиталістичних держав, великих і малих, воюючих і нейтральних, переможних і переможених, тяготіє до одного й того ж рівня злиднів, голоду й вимірання.

Швайцарія живе з дня на день, і кожна непередбаченість загрожує вибити її з рівноваги. В Скандинавії достатний приплив золота не розвязує питання прохарчування; вугілля доводиться отримувати вроздріб у Англії з брилем у руці. Не зважаючи на голод в Европі, рибальство переживає в Норвегії небувалу кризу.

Іспанія, з котрої Франція висмоктувала людей, коней і харчі, не виходить з тяжкого харчевого стану, котрий викликає бурхливі страйки й виступлення голодних мас.

Буржуазія має певну надію на село. Її економісти твердять, ніби добробут селянства надзвичайно зріс. Се — мана. Правда, селянство, яке постачає продукти на ринок, в усіх країн більше чи менше поживилося за війни. Воно продавало свої продукти за високу ціну і заплатило дешевими грошима довги, зроблені тоді, коли гроші були дорогі. В цім — його вигода. Але господарство за війни розладилося й занепало. Воно потрібує промислових виробів. А ціни на них зросли в тій же мірі, в якій гроші подешевшали. Вимоги фіску, державного скарбу, стали потворними й загрожують пожерти селянина з його продуктами й землею. Таким чином, опісля доби тимчасового піднесення добробуту дрібне селянство впадає до все нестерпнійших труднощів. Його незадоволення наслідками війни все зростатиме і, в особі постійної армії, селянство готує буржуазії чимало неприємних несподіванок.

Господарче відбудування Европи, про котре говорять її міністри, — брехня. Европа розоряється і з нею разом розоряється цілий світ.

На капиталістичних основах спасіння нема. Політика імперіялізма веде не до усунення злиднів, а до за-

гострення їх шляхом грабіжницького розкрадання істнуючих запасів.

Питання палива й сирівців є міжнародним питанням, яке можна розвязати лише на основі планового, соціялістичного виробу.

Треба анулювати державні довги. Треба увільнити працю й її плоди від потворної данини світовій плутократії. Треба повалити панування багачів, плутократію. Треба усунути державні кордони, що роздробляють світове господарство. Верховний Господарчий Совіт імперіялістів Антанти треба замінити верховним господарчим совітом світового пролєтаріяту для централізованого використання всіх господарчих джерел людства.

Треба вбити імперіялізм, щоби людство могло жити далі.

III. Буржуазний режим опісля війни.

Всі сили маєтних зосереджено на двох питаннях: утриматися в міжнародній боротьбі і не дати пролєтаріяту стати господарем в країні. Відповідно до сього колишні політичні уґрупування серед буржуазії втратили силу. Не тільки в Росії, де прапор кадетської партії став за рішучої доби прапором усіх маєтних проти робітничо-селянської революції, але і в країнах зі старшою і глибшою політичною культурою, колишні програми, що розділяли ріжні верстви буржуазії, майже безслідно стерлися ще до відкритого наступу революції пролєтаріята.

Ллойд-Джордж виступає вістуном обєднання консерваторів, уніоністів і лібералів для спільної боротьби проти наступаючого панування робітництва. В головний кут старий демаґоґ ставить побожну церкву, яко центральну електричну станцію, котра постачає свою енерґію рівно всім партіям маєтних кляс.

У Франції така недавня і така гучна доба антиклєрикалізму здається тогосвітною марою: радикали, роялісти і католики утворюють нині блок національного ладу проти підносячого голову пролєтаріята. Простягаючи руку всім силам реакції, французьке правительство підтримує черносотенця Врангеля і відновляє дипломатичні зносини з Ватиканом.

Нейтраліст і ґерманофил Джіолітті стає у стерна італійської держави, яко спільний провідник інтервен-

ціоністів, нейтралістів, клерикалів, мадзіністів, готовий сновигати в другорядних питаннях закордонної і внутрішньої політики, щоби дати тим немилосерднійшу відсіч наступу революційних пролетарів міста й села. Правительство Джіолітті вірно розглядає себе яко останній поважний кон італійської буржуазії.

Політика всіх німецьких правительств і правительственних партій опісля розгрому Гогенцоллерна змагалася створити спільний з правлячими клясами Антанти ґрунт ненависти проти большевизма, себто проти пролетарської революції.

Тим часом як англо-французький Шейлок усе лютійше душить німецький народ, німецька буржуазія без ріжниці партій просить свого ворога ослабити петлю рівно остільки, щоби дати їй змогу власними руками задушити аванґард німецького пролетаріята. До сього улаштовується періодичні наради і угоди про відзброєння і видачу воєнних засобів.

В Америці зовсім стерлася грянь між республиканцями й демократами. Сі могутні політичні організації визискувачів, пристосовані до замкнутого кругу американських відносин, виявили свою повну беззмістовність, коли американська буржуазія виступила на арену світового розбою.

Ніколи ще каверзи поодиноких провідників і ватаг — як в оппозиції, так і в міністерствах — не визначалися такою цинічною щирістю, як тепер. Але одночасно всі провідники, ватаги, партії буржуазії всіх країн утворюють спільний фронт революційного пролетаріята.

Тим часом, як соціял-демократичні тупиці протиставляють далі шлях демократії силоміцному шляху диктатури, останні рештки демократії топчеться й нищиться в усіх державах світа.

Опісля війни, протягом котрої національні представництва грали ролю безвласного, але гучного патріотичного прикриття для правлячих імперіялістичних ватаг, парламенти впали до стану повної прострації. Всі поважні питання розвязується поза парламентами. В цім нічого не міняє те показне розширення парламентських прерогатив, котре святочно проголошують жонґлери імперіялізму в Італії й инших країнах. Дійсні господарі й орударі державної долі — лорд Ротшильд і лорд Weir, Морґан і Рокфеллер, Шнайдер і Лушер, Ґуґо Стиннес і Фелікс Дайч, Rizello і Agnelli — маґнати золота, ву-

гілля, нафти й метала — працюють за лаштунками, посилаючи в парламенти для ведення їхньої роботи своїх другорядних приказчиків.

Бавлячися процедурою трьохразових читань нікчемних законопроєктів, французький парламент, найдискредитованійший реторикою брехні і цинізмом підкупництва, несподівано довідується, що 4 миліярди, призначені ним для спустошених областей Франції, Клємансо витратив для зовсім инших цілей, переважно для дальшого спустошення областей Росії.

Величезна більшість депутатів ніби всемогутного англійського парламента знає про справжні наміри Ллойд-Джорджа й Керзона що до Совітської Росії чи навіть Франції ледві чи більше, ніж старі баби в селах Бенгалії.

В Злучених Державах парламент є слухняним чи буркотячим хором при президенті, котрий є ставлеником виборчої машини, яка є політичним аппаратом трестів — тепер, по війні, в без порівнання більшій мірі, ніж раньше.

Запізнилий німецький парламентаризм, викидень буржуазної революції, котра сама є викиднем історії, хоріє в дитинстві всіми хоробами собачої старости. „Найдемократичнійший в світі“ райхстаг республики Еберта безсилий не тільки перед маршальським берлом Фоша, але й перед воєнними змовами своєї офицерської зграї. Німецька парламентарна демократія є порожнє місце між двома диктатурами.

В самім складі буржуазії сталися за війни глибокі зміни. На тлі загального обєднання всього світу зосередження капиталів зразу занадто скочило наперед. Висунулися вперед фірми, які раньше лишалися в затінку. Солідність, тривалість, нахил до „розумних“ компромісів, додержання якоїсь прикраси як у визиску, так і в користанню його плодами — все це змили хвилі імперіялістичної потопи.

Авансцену зайняли й перед ведуть багачі: воєнні доставники, низькопробні спекулянти, висікаки, міжнародні пройдисвіти, паскарі, уголовні типи в самоцвітах, розгнуздана ледач, ласа до роскоши, готова на останні звірства проти пролєтарської революції, яка не може принести їй нічого, крім удавної петлі.

Істнуючий лад, яко панування багачів, стоїть перед масами в усій своїй голизні. В Америці, Франції, Англії

повоєнна роскіш набула характеру несамовитости. Насичений міжнародними патріотичними чужоїдами Париж нагадує, як признається Le Temps, Вавилон напередодні катастрофи.

На сю буржуазію озирається політика, суд, преса, мистецтво й церква. Всі затримуючі засади відкинуто. Вільсон, Клемансо, Мілеран, Ллойд-Джордж, Черчіль не спиняються перед найнахабнійшим дурисвітством, перед найгрубшою брехнею і, спіймані на нечесности, спокійно переходять до нових уголовних вчинків. Клясичні правила політичного підступу, як їх виклав старий Макіявелі, здаються невинними афоризмами провінціяльного простака в порівнанню з тими засадами, якими кермуються теперішні буржуазні правителі. Суд, що раньше прикривав свою буржуазну суть сухозлотицею демократії, став тепер відкрито органом клясового знущання й протиреволюційної провокації. Судді Третьої Республики, не лупнувши очима, виправдують Жоресового вбивця. Суди Німеччини, котру проголошувалося соціялістичною республикою, заохочують убивців Карла Лібкнехта, Рози Люксембург і ряда инших мучеників пролетаріята. Трибунали буржуазних демократій стали органами святочної леґалізації всіх злочинств білого терору.

Буржуазна преса відкрито, неначе фабричний знак, носить тавро підкупности на своїм чолі. Провідні часописи світової буржуазії являються потворними фабриками брехні, наплепів і духової отруї.

Настрої буржуазії підскокують так же само нерівно, як ціни на її ринку. За перших місяців опісля закінчення війни міжнародну буржуазію, трясла лихоманка жаху перед наступаючим коммунізмом. Безпосередність небезпеки вона міряла розміром своїх крівавих злочинств. Але вона витримала перший натиск. Сполучені з нею кайданами спільної відповідальности соціялістичні партії і професійні спілки II-ої Інтернаціоналі послужилися їй востаннє, прийнявши на себе перший гнівний удар працюючих. Ціною повного краху II Інтернаціоналі буржуазія осягла відкладу. Досить було переведених Клемансо контрреволюційних виборів до парламенту, кількох місяців хиткої рівноваги, невдачі майського страйку, щоби французька буржуазія пересяклася певністю в непохитности свого режиму. Її клясова пиха досягла того ж рівня, якого досягав перед тим її жах.

Погроза стала єдиним доказом буржуазії. Вона не вірить фразам і вимагає вчинків: арештів, розгонів, конфіскацій, розстрілів. Буржуазні міністри і парламентарі змагаються імпонувати буржуазії, вдаючи з себе людей жалізного гарту. Ллойд-Джордж сухо радить німецьким міністрам розстріляти своїх коммунарів за прикладом Франції 1871 року. Кожний третьорядний урядник може сподіватися бурхливих оплесків палати, коли свій порожній звіт закінчить погрозами на адресу робітників.

Тим часом, як офіціяльний державний аппарат щоразу відкритійше перетворюється в організацію крівавого подавлення працюючих, поруч з ними і в його розпорядженні утворюються й працюють ріжні приватні контрреволюційні організації — для силоміцного зриву страйків, для провокаційних виступів, для постановки підроблених судових розправ, для розвалення революційних організацій і захоплення коммуністичних установ, для погромів і підпалів, убивства революційних провідників і инших подібних же заходів для охорони власности й демократії.

Синки поміщиків й великої буржуазії, вибиті з колії дрібні буржуа і взагалі деклясовані елементи, серед них на першім місці дрібно-буржуазні еміґранти з Совітської Росії, уявляють собою невичерпне джерело для іррегулярних, самохотних відділів контр-революції. На чолі їх стоїть офицерство, яке перейшло школу імперіялістичної різні.

Кількадесят тисяч фахових офицерів армії Гогенцоллерна утворюють — особливо опісля бунту Каппа-Лютвиця — міцне контрреволюційне ядро, яке німецька демократія не здужає розпустити, яке може роздробити лише молот пролетарської диктатури. Ся централізована організація терористів старого ладу доповнюється білими партизанськими відділами в юнкерських маєтках.

В Злучених Державах такі союзи як Національна Ліґа Безопасности (National Security League) або Рицарі Свободи (Knights of Liberty) уявляють собою ударні ватаги капиталу, на скрайнім крилі котрих працюють прості розбишацькі зграї приватних шпигунських агентств (Detective agencies).

У Франції „Горожанська Ліґа“ (Ligue Civique) уявляє собою високопоставлену організацію страйколомів, тим часом як реформістську Конфедерацію Праці проголошується поза законом.

Офицерська мафія білої Угорщини, істнуюча поруч з підтриманим Англією правительством контр-революційних катів, показала пролєтаріяту всього світа, що означає та цивілізація і та ґуманність, котру Вільсон і Ллойд-Джордж протиставляють совітській власти і революційному силуванню.

„Демократичні“ правительства Фінляндії й Грузії, Латвії й Естонії вибиваються з сил, аби зрівнятися з високим угорським зразком.

В Барселоні в розпорядженні поліції працює потайна ватага вбивців. І так далі і так скрізь.

Навіть в розторощеній і зруйнованій Болгарії, офицерство, яке втратило своє становище, обєднується в потайні спілки, котрі готуються при першій нагоді виявити свій патріотизм на черепах болгарських робітників.

Програма змягчення противенств, співробітництва кляс, парламентських реформ, поступової соціялізації, національної єдности здається сумним блазенством при світлі буржуазного ладу, яким він вийшов зі світової війни.

Буржуазія зовсім зреклася думки примирити з собою пролєтаріят реформами. Вона зледащує нечисленні верхівя його датками і тримає в покорі численні маси жалізом і кровю.

Нема ані одного поважного питання, яке розвязувалося би тепер підрахунком голосів. Від демократії заховалися лише спогади в головах реформістів. Державна орґанізація все більше зводиться до своєї первісної основи — до відділів озброєних людей.

Буржуазія рахує не голоси, вона підраховує число рушниць, кулеметів і гармат, котрі опиняться в її розпорядженню, коли питання про власть і власність поставиться руба.

Ні співробітництву, ні посередництву нема місця. Щоби спастися, треба повалити буржуазію. Виконати се може тільки повстання пролєтаріята.

IV. Совітська Росія.

Серед розгнузданих стихій шовінізма, зажерливости й нищення сама лише засада коммунізму виявила високу життєвість і творчу силу. Не зважаючи на те, що ходом історичного розвою Совітська власть поперше запевнилася в найвідсталійшій і найзруйнованійшій евро-

пейській країні, окруженій зборищем могутних ворогів, вона не тільки встояла в боротьбі проти небувалих перешкод, але й виявила на ділі великі можливости, заложені в коммунізмі. Розвій і зміцнення Совітської власти в Росії є найважнійшим історичним фактом за час, який минув від заснування Коммуністичної Інтернаціоналі.

В утворенню армії клясове суспільство звикло бачити вищий іспит економічного й державного будівництва. По силі чи слабосиллю армії воно судить про силу чи безсилля господарства й держави.

Совітська власть утворила під огнем могутню озброєну силу. Червона армія виявила свою незаперечну перевагу, як у боротьбі проти старої, буржуазно-монархичної Росії, котру змагається відновити імперіялізм з допомогою білих армій Колчака, Деникина, Юденича, Врангеля та инших, так і в боротьбі проти національних армій тих „демократій", які світовий імперіялізм заводить для своїх потреб (Фінляндія, Естонія, Латвія, Польща).

В области господарства Совітська Республика створила найбільше диво вже тим, що протрималася протягом трьох перших і найтяжчих років. Вона встояла і розвивається завдяки тому, що вирвала з рук буржуазії знаряддя визиску і перетворила їх в засоби планового господарства. За грюкоту боїв на незмірних фронтах Совітська Росія не упускала ніодної можливости господарчого й культурного будівництва. За часу між розгромом Деникина і розбишацьким виступленням Польщі Совітська власть приступила до широкої організації трудової повинности, до правильнійшого учоту й ужиття сил і засобів, до притягнення воїнських частин для трудових задач і, передовсім, до відновлення транспорту.

Тільки монополія соціялістичної держави на основні засоби прогодування при немилосердній боротьбі проти спекуляції спасла російські міста від голодної смерти і дала змогу прохарчувати Червону армію. Лише державне обєднання розріжнених заводів, фабрик і приватноволоділецьких жалізниць і суден забезпечило змогу виробляти й перевозити.

Зосередження промисловости й транспорту в руках держави веде до усуспільнення самої техніки шляхом її нормалізації. Встановлення якнайменшого числа паровозних, вагонних, пароходних типів, які дозволяється виробляти й направляти, і періодична регламентація складових

тисачн машини задля типового масового виробу можливі тільки на соціялістичних основах і представляють незмірні вигоди в продукційнім відношенню. На шляху дальшого господарчого поступу, наукової організації промисловисти, пристосування метод тейлоризму — без його капиталістично-потогонних рис — в Совітській Росії нема більше ніяких перешкод, крім тих, які ставить зовні імперіялістичне насильство.

Тимчасом як національні інтереси, перетинаючися з домаганнями імперіялізма, утворюють в цілім світі джерела безперестанних суточок, повстань і воєн, соціялістична Росія показала, що робітнича держава здатна безболісно сполучити національні потреби з господарчими, очищаючи перші від шовінізма, позбавляючи останні імперіялізма. Соціялізм змагається сполучити всі области, всі райони, всі національности єдинством господарчого плана. Але господарчий централізм, позбавлений визиску кляси клясою, нації нацією і тому однаково вигідний для всіх, без ущербу сполучається з дійсною свободою національного розвою.

На досвіді Совітської Росії народи центральної Европи, балканського південного сходу, володінь Великобританії, всі поневолені нації й племена, египтяне й турки, індуси й перси, ірландці і болгари пересвідчуються в тім, що одностайне співробітництво всіх національних частин людства здійсниме тільки шляхом федерації совітських республик.

Революція створила з Росії першу державу пролєтаріята. Протягом трьох років істнування її кордони безперестанно змінялися. Вони звужувалися під зовнішнім воєнним натиском світового імперіялізму. Вони розширялися, коли давління слабшало. Боротьба за Совітську Росію злилася з боротьбою проти світового капиталізму. Питання про Совітську Росію стало спробним камінем для всіх організацій робітництва. Друге найганебнійше зрадництво німецької соціялдемократії від часу 4-го серпня 1914 року було в тім, що вона, ставши на чолі держави, шукала покровительства імперіялізма на заході замісць того, щоб шукати союзу з революцією на сході. Совітська Німеччина і Совітська Росія, обєднавшися, стали би зразу міцнійшими ніж усі капиталістичні держави разом!

Справу Совітської Росії Коммуністична Інтернаціонала проголосила своєю справою. Міжнародний проле-

таріят не вложить меча до піхов доти, доки Совітська Росія не ввійде кільцем до федерації совітських республик усього світу.

V. Пролетарська революція і коммуністична Інтернаціоналя.

Горожанську війну в цілім світі поставлено на порядок денний. Прапором її є Совітська власть.

Капиталізм пролетаризував численнійші маси людства. Імперіялізм вибив сі маси з рівноваги і втягнув до революційного руху. Саме поняття маси змінилося за останніх років. Те, що вважалося масою за доби парламентаризма й трейдюніонізма, перетворилося тепер у верхівя. Миліони й десятки миліонів, що жили поза політичним життям, перетворюються тепер в революційну масу. Війна поставила на ноги всіх, пробудила політичну увагу найвідсталійших верств, збудила в них іллюзії й надії і обманила їх.

Цехова замкнутість праці і порівнюючи певне життя на верхівях пролетаріята, тупа й байдужа безнадійність в глибоких низах — сі соціяльні основи старих форм робітничого руху — безповоротно зникли в минувшині. Нові миліони втягнуто до боротьби.

Жінки, що втратили чоловіків і батьків і мусіли заступати їх у праці, вливаються в рух широким потоком. Робітнича молодіж, що виросла під грімницями світової війни, стрічає й вітає революцію яко рідну стихію.

В ріжних країнах боротьба переходить крізь ріжні етапи. Але се — остання боротьба. Хвилі руху часто вливаються до віджилих організаційних форм і часово придають їм нового життя. Старі написи, напівстерті гасла плавають денеде на поверхні потока. Багато баламутства, темноти, забобонів, облуд є ще в головах. Але рух в цілости має глибоко революційний характер. Він всеобхоплюючий і невпинний. Він поширюється, міцніє, очищується, викидаючи з себе старе хламіття. Він не спиниться, доки не доведе світового пролетаріята до панування.

Основною формою сього руху є страйк. Його найпростійша і наймогутнійша причина — зріст цін на предмети споживи. Страйк виростає часто з поодиноких місцевих сутичок. Він виникає, яко нетерплячий відгомін мас на парламентську поранину соціялістів.

Страйк зрождається з почуття солідарности з поневоленими у власній країні і в инших країнах. Він обєднує господарчі гасла з політичними. В нім сполучаються часто оскілки реформізму з гаслами соціяльно-революційної програми. Він стихає, спиняється, знову відроджується, розхитуючи виріб, тримаючи в напруженні державний аппарат, і тим більше обурює буржуазію, що користає з кожної нагоди послати свій привіт Совітській Росії. Прочуття не обманює визискувачів: сей хаотичний страйк є в дійсности соціяльно-революційна перекличка й мобілізація міжнародного пролєтаріята.

Глибока залежність кожної країни від иншої, так катастрофічно виявлена за війни, надає особливого значіння тим галузям праці, котрі сполучають країну з країною, і висовує на перше місце жалізничників і взагалі транспортових робітників. Пролєтарі транспорту мали нагоду виявити частину своєї сили в бойкоті білої Угорщини і білої Польщі. Страйк і бойкот, методи, які робітництво уживало спочатку своєї трейдюніоністської боротьби, себто раньше, ніж воно стало користати з парляментаризму, набувають тепер небувалого розмаху і нового грізного значіння, як артилєрійна підготовка до останнього наступу.

Все зростаюча безпомічність поодинокої особи перед сліпим розмахом історичних подій штовхає не тільки нові верстви робітників і робітниць, але й служачих, урядників, дрібно-буржуазних інтелігентів до рядів професійних орґанізацій. Доки хід пролєтарської революції не спонукає створити совіти, які зразу стануть понад усіми старими робітничими орґанізаціями, працюючі вливаються до традиційних професійних союзів, терплять до слушного часу їхню стару форму, їхню офіціяльну програму, їхнє правляче верхівя, але вносячи в середину орґанізації революційний натиск невиданих раньше многомиліонових мас.

Підносять голову низи низів — сільські пролєтарі, парубки. В Італії, Німеччині й инших країнах помітний роскішний ріст революційного руху сільсько-господарчих робітників і їхнього братерського зближення з міським пролєтаріятом.

Змінюється відношення до соціялізму біднійших верств селянства. Коли загравання парляментських реформістів з власницькими забобонами мужика лишалися безплідними, то дійсно революційний рух пролєтаріята, його непримирна боротьба проти гнобителів збуджують

відсвіт надії в душі найвідсталійшого, придушеного до землі, розореного сільського власника.

Океан людської нужди й темноти не має дна. За кожною верствою, яка вже піднеслася, відкривається нова, що тільки збірається піднестися. Але передовий відділ не мусить дожидатися тяжкого хвоста для того, щоби вступити в бій. Працю пробудження, піднесення і виховання найвідсталійших верств робітництво виконає лише аж опісля того, як стане коло стерна власти.

Прокинулися трудовники колоніяльних і напівколоніяльних країн. В безкраїх просторах Індії, Египта, Персії, над котрими здіймається велетенський спрут англійського імперіялізму — в цім несчисленнім людськім океані діється невпинна внутрішня праця, що кидає вгору високі хвилі, які змушують здрігатися в Ситі акції й серця.

В русі колоніяльних народів соціяльний елемент в ріжних формах сполучається з національним, але обидва намірені проти імперіялізму. Шлях від перших дитинячих кроків до зрілих форм боротьби переходиться в колоніях і відсталих країнах взагалі зміцненим походом під натиском найновійшого імперіялізму і під проводом революційного пролетаріяту.

Багато обіцююче зближення мусульманських і немусульманських народів, скованих спільними кайданами великобританського і взагалі чужоземного панування; внутрішнє очищення руху, усунення впливу духовенства і шовіністичної реакції; одночасна боротьба проти чужоземних насильників і лихварів, — перетворюють зростаючу армію колоніяльного повстання в надзвичайно велику історичну силу, в могутний запас світового пролетаріята.

Парії здіймаються. Їхня пробуджена думка жадливо тягнеться до Совітської Росії, до барикадних боїв на вулицях німецьких міст, до зростаючої страйкової боротьби у Великобританії, до Коммуністичної Інтернаціоналі.

Соціяліст, котрий безпосередно чи посередно підтримує упривилейоване положення одних націй коштом инших; котрий мириться з колоніяльним поневоленням; котрий визнає правні ріжниці для людей ріжних рас і фарб шкіри; котрий допомагає буржуазії метрополії зберегти своє панування над колоніями замісць того, щоби помагати справі озброєного повстання колоній; великобританський соціяліст, котрий не підтримує всіми засобами повстання Ірландії, Египта й Індії проти лондонської плутократії, такий „соціяліст“ заслуговує коли

не кулі, то ганебного тавра, і вже зовсім не мандату й довірря пролєтаріята.

Тим часом в своїх змаганнях міжнародного революційного діла пролєтаріят наштовхується не стільки на напіврозторощені лінії дротяних перешкод, що лишилися між країнами з часу війни, скільки на еґоїзм, консерватизм, тупість і зрадництво старих партійних і професійних орґанізацій, які піднеслися на його спині за попередньої доби.

Історичне зрадництво, доконане міжнародною соціялдемократією, не має нічого собі рівного в історії поневолення й боротьби. Найстрашнійше се виявилося в Німеччині. Розгром німецького імперіялізму був одночасно розгромом капиталістичної системи господарства. Крім пролєтаріята, не було жадної кляси, котра могла би домагатися державної власти. Розвій техніки, численність і культурний рівень робітництва вповні забезпечували успіх соціялістичного переворота. Але на шляху до здійснення сеї задачі стала німецька соціялдемократія. Складними маневрами, в яких хитрість злучилася з тупістю, вона відвернула енергію пролєтаріята від природної задачі завоювання власти.

Протягом десятиліть соціялдемократія збірала довірря робітничих мас, щоби згодом, в рішучу хвилю, коли на кону стояла доля буржуазного суспільства, весь свій авторитет передати в розпорядження визискувачів.

Зрадництво лібералізма і крах буржуазної демократії уявляють собою незначні події в порівнанню з потворною зрадою соціялістичних партій у відношенню до працюючих мас. Навіть роля церкви, центральної електричної станції консерватизма, як її означив Ллойд-Джордж, відступає на задній план перед антисоціялістичною ролею II-ої Інтернаціоналі.

Свою зраду революції соціялдемократія виправдувала за війни гаслом національної оборони. Свою контрреволюційну політику опісля заключення миру вона прикриває гаслом демократії. Національна оборона і демократія — се святочні формули капитуляції пролєтаріята перед волею буржуазії.

Але падіння не спиняється й на сім. Розвиваючи свою політику оборони капіталистичного ладу, соціялдемократія змушена, слідом за буржуазією, відкрито топтати „національну оборону“ і „демократію.“ Шайдеман і Еберт лижуть руку французького імперіялізма, шука-

ніле його підпори проти совітської революції. Носке стає юнняивтм білого терору буржуазної контр-революції.

Альберт Тома перетворюється в наємного аґента Ліґи Націй, сеї брудної аґентури імперіялізма. Вандервельд, красномовне втілення поверховности II-ої Інтернаціоналі, на чолі которої він стояв, стає королівським міністром, помічником клерикала Делякруа, оборонцем бельґійських католицьких попів і адвокатом капиталістичних звірств над неґрами в Конґо.

Гендерсон, малпуючий великих людей буржуазії, фиґуруючий по черзі то яко королівський міністр то яко робітнича оппозиція його величности; Том Шоу, котрий вимагає від Совітського правительства фактичних доказів того, що в лондонськім правительстві сидять грабіжники, розбишаки й брехуни, — хто сі панове, як не закляті вороги робітництва?

Реннер і Зайц, Німець і Тусар, Трульстра й Брантинґ, Дашинський і Чхеїзде, — кожний з них перетовмачує на мову своїх дрібнодержавних крутійств ганебний крах II-ої Інтернаціоналі.

Нарешті Карло Кауцький, бувший теоретик II-ої Інтернаціоналі, бувший марксист, перетворюється в шамкаючого консультанта, дорадника жовтої преси всіх країн.

Під натиском мас гнучкійші елементи старого соціялізму, не міняючися по сути, міняють свою одежину й забарвлення, розривають чи готуються розірвати з II-ою Інтернаціоналею, незмінно відступаючи перед всяким дійсно масовим і революційним виступленням і навіть перед поважною підготовкою до виступлення.

Щоби охарактеризувати і одночасно натаврувати сю машкару, досить сказати, що польська соціялістична партія, провідником котрої є Дашинський, а патроном Пілсудський, партія міщанського цинизму й шовіністичного бузувірства, заявляє про свій виступ з II-ої Інтернаціоналі!

Провідне парламентське верхівя французької соціялістичної партії, що голосує тепер проти бюджету й проти версальського договору, по сути лишається одним зі стоянів буржуазної республики. Її опозиційні жести сягають не далі, ніж те необхідно, щоби часами відновляти напівдовірря найконсервативніших верств пролєтаріята.

В основних питаннях клясової боротьби французький парламентський соціялізм по старому розкладає волю

робітництва, вмовляючи йому, ніби теперішня хвиля несприятлива для захоплення власти, бо Франція занадто зруйнована, як учорашня днина була несприятлива зза війни, як напередодні заважало промислове оживлення, а перед тим — перешкоджала промислова криза. Поруч з парламентським соціялізмом — ані на палець не вище за нього — метушиться слизькоязикий і брехливий синдикалізм фірми Жуо та його побратимів.

Утворення міцної, спаяної духом єдности й дисциплини коммуністичної партії у Франції є питанням життя й смерти для французького пролетаріята.

В страйках і повстаннях виховується й загартовується нове покоління німецьких робітників. Воно оплачує свій досвід тим більшим числом жертв, чим довше в Незалежній Соціялістичній Партії залишається вплив соціялдемократичних консерваторів і рутинерів, котрі озираються назад — на соціялдемократію часів Бебеля, не розуміють характеру теперішньої революційної доби, ухиляються від горожанської війни й революційного терора, плентаються в хвості подій і сподіваються на чудо, яке має прийти на поміч їхній неспроможности. Партія Рози Люксенбург і Карла Лібкнехта в огні боротьби учить німецьких робітників знаходити вірний шлях.

Байдужість на верхівях робітничого руху Англії така, що там ще не відчувається потреби переозброєння: провідники Великобританської Робітничої Партії уперто змагаються утриматися в рямцях II-ої Інтернаціоналі.

Тим часом як перебіг подій останніх років, підірвавши стійкість господарчого життя в консервативній Англії, зробив її працюючі маси як годі більше чуйними до революційної програми, офіціяльна машина буржуазної нації — королівська власть, палата лордів, палата громад, церква, трейд-юніони, Робітнича Партія, Ґеорґ V, епископ кентерберійський і Гендерсон — лишається непорушною, як могутне автоматичне гальмо розвою. Поставити пролетарські низи проти сих офіціяльних верхів може тільки вільна від рутини й сектантства, тісно сполучена з масовими організаціями коммуністична партія.

В Італії, де сама буржуазія відкрито признає, що ключі від дальшої долі країни знаходяться в руках соціялістичної партії, політика правого крила з Тураті на чолі змагається загнати могутно зростаючу пролетарську

революцію в річище парламентських реформ. Сей внутрішній саботаж уявляє під теперішню хвилю найвищу небезпеку.

Пролєтарі Італії! Памятайте про Угорщину, приклад котрої війшов до історії яко грізний нагадчик про те, що в боротьбі за власть, як і опісля заволодіння нею, пролєтаріят повинен міцно стояти на своїх ногах, відмітаючи всі елєменти нерішучости й хитань і немилосердною рукою розправляючися з усіми спробами зради.

Воєнні заворушення, залишивши в спадщину глибоку господарчу кризу, розгортають новий розділ в робітничім русі Злучених Держав, як і в инших країнах американського суходолу. Ліквідацією шумихи й брехні вільсонізма є одночасно ліквідація того американського соціялізма, котрий уявляє собою мішанину пацифистських облуд з ярмарковою діловитістю і мирно доповнює зліва трейд-юніонізм Ґомперса и Ко. Тіснійше обєднання революційних пролєтарських партій і орґанізацій американського суходолу — від півострова Аляски до рогу Горн — в міцно сполучену американську секцію Інтернаціоналі, що бореться проти могутного ворога — імперіялізму Злучених Держав, — є завданням, яке повинно виконати і виконається в боротьбі проти усіх сил, мобілізованих доляром для своєї оборони.

Правительственні й напівправительственні соціялісти ріжних країн мали багато приток обвинувачувати коммуністів у тім, ніби вони непримирною тактикою провокують виступлення контрреволюції, допомагаючи їй зміцняти свої лави. Се політичне обвинувачення — ніщо инше, як переспів скарги лібералізма. Саме останній твердив, ніби самостійна боротьба пролєтаріята штовхає маєтних до табору реакції. Се незаперечно. Як би робітництво не посягало на основи її панування, буржуазія не потрібувала би репресій. Самого поняття контрреволюції не істнувало б, як би історія не знала революції. Коли повстання пролєтаріяту неминуче тягнуть за собою обєднання буржуазії для самооборони й протинаступу, то сей факт означає лише, що революція є боротьбою двох непримирних кляс, котра може закінчитися тільки остаточною побідою одної з них.

Коммунізм з погордою відмітає політику, яка зводиться до того, щоби утримувати маси в нерухомости, лякаючи їх дубиною контрреволюції.

Проти розпаду й хаосу капиталістичного світу, який останнім напруженням своїх сил загрожує знищити всю людську культуру, Коммуністична Інтернаціоналя ставить обєднану боротьбу міжнародного пролєтаріята за скасування приватної власности яко засоба виробу і за перебудову національного й світового господарства на основах єдиного господарчого плана, який встановляє й здійснює солідарне суспільство виробників. Збіраючи під прапорами диктатури пролєтаріята і совітської державної системи миліони працюючих в усіх країнах світа, Коммуністична Інтернаціоналя в огні боротьби очищає, вирівнює й ґрупує свої власні ряди.

Коммуністична Інтернаціоналя є партія революційного повстання міжнародного пролєтаріяту. Вона відмітає всі ті орґанізації й ґрупи, котрі відкрито чи прикрито усипляють, деморалізують і ослаблюють пролєтаріят, спонукаючи його хилитися перед прикриваючими диктатуру буржуазії фетишами: леґальністю, демократією, національною обороною і т. и.

Коммуністична Інтернаціоналя не може також допустити до своїх рядів ті орґанізації, котрі, вписавши до своєї програми диктатуру пролєтаріята, ведуть далі політику, яка явно сподівається на мирне розвязання світової кризи. Признання совітської системи не розвязує питання. В совітській орґанізації нема жадної чудодійної сили. Революційна сила — в самім пролєтаріяті. Треба, щоби він піднісся до повстання й завоювання власти, — тільки тоді совітська орґанізація виявить свої власности, яко незамінна зброя в його руках.

Коммуністична Інтернаціоналя вимагає вигнання з рядів робітничого руху тих провідників, котрі сполучені безпосередним чи посередним політичним співробітництвом з буржуазією. Нам потрібні провідники, у котрих нема иншого відношення до буржуазного суспільства, крім смертенної ненависти, котрі орґанізують пролєтаріят во імя непримирної боротьби, котрі готові вести до бою армію повстанців; нам потрібні провідники, котрі не спиняться на півдорозі, що б ні сталося, і не побояться ужити заходів немилосердної розправи з усіми, хто спробує їх силоміць спинити.

Коммуністична Інтернаціоналя є міжнародна партія пролєтарського повстання і пролєтарської диктатури. У неї нема инших цілей і задач, крім цілей і задач самої робітничої кляси. Домагання дрібних сект, кожна

з котрих збірається спасти робітництво на свій взірець, чужі і ворожі духу Коммуністичної Інтернаціоналі. Вона не споружає універсальних рецептів і заклять, вона спірається на світовий досвід робітничої кляси в минувшині і за сучасности, очищує сей досвід від його помилок і відхилень, усуспільнює його здобутки, признає й усиновляє тільки ті революційні формули, які являються формулами масового виступення.

Професійна орґанізація, господарчий і політичний страйк, бойкот, парламентські й громадські вибори, парламентська трибуна, леґальна й нелеґальна аґітація, тайні опорні пункти в армії, кооперативна праця, барикада — ні одної з сих форм орґанізації чи боротьби, утворених розвоєм робітничого руху, не відкидає Коммуністична Інтернаціоналя і ні одної не освячує яко панацеї, чи всецілючого засобу.

Совітська система не є абстрактною засадою, яку коммуністи висовують проти засади парламентаризму. Совітська система є клясовим аппаратом, котрий в боротьбі і шляхом боротьби повинен усунути парламентаризм і замінити його собою. Ведучи немилосердну боротьбу проти реформізму в професійних союзах, проти парламентського кретинизму й карєризму, Коммуністична Інтернаціонаціоналя одночасно осуждає сектантські заклики покинути лави многомиліонових професійних орґанізацій чи повернутися спиною до парламентських і муніципальних, громадських установ. Коммуністи не відокремлюються від мас, обдурених і зраджених реформістами й патріотами, але ведуть проти останніх непримирну боротьбу на основі масових орґанізацій і установ, утворених буржуазним суспільством, для того, щоби тим вірнійше, тим скорше його повалити.

І тим часом, як під прикриттям Другої Інтернаціоналі методи клясової орґанізації й боротьби, майже виключно леґальної, опинилися зрештою підпорядкованими контролі й проводу буржуазії, з допомогою її реформістської аґентури, яка грала ролю узди, надітої на революційну клясу, — Коммуністична Інтернаціонаціоналя, навпаки, вириває узду з рук буржуазії, опановує всіми методами й орґанізаціями робітничого руху, обєднує їх під революційним проводом і за посередництвом їх ставить перед пролєтаріятом єдину мету: завоювання власти для повалення буржуазної держави і встановлення коммуністичного суспільства.

В усій своїй праці: яко провідник революційного страйку, яко орґанізатор підпольних ґруп, яко секретарь професійного союзу, яко аґітатор на масових мітінґах або депутат, яко кооператор або барикадний боєць, — коммуніст лишається самим собою, дисциплинованим членом коммуністичної партії, щирим борцем, смертельним ворогом капиталістичного суспільства, його господарчої основи, його релігії, його моралі, відданим салдатом пролєтарської революції і невтомним вістуном нового суспільства.

Робітники і робітниці!

На землі є лише один прапор, під котрим варто боротися і вмирати. Се — прапор **Коммуністичної Інтернаціоналі.**

Другий Всесвітній Конґрес Коммуністичної Інтернаціоналі.

Делеґати:

Росії: **Н. Ленін, Г. Зиновєв, Н. Бухарин, Л. Троцький.**
Німеччини: **П. Леві, Е. Майер, Я. Вальхер, Р. Вольфштайн.**
Німецької Австрії: **К. Штайнгардт, К. Томан, Штремер.**
Франції: **А. Росмер, Ф. Садуль, А. Ґільбо.**
Англії: **Т. Квельч, У. Галлакер, С. Панкгерст, Маклейн.**
Америки: **Флін, А Фрайна, А. Білан, Д. Рид.**
Італії: **Д. М. Серраті, Н. Бомбаччі, Ґраціадеї, А. Бордиґа.**
Норвеґії: **Я. Фріїс, Шеффло, А. Мадсен.**
Швеції: **К. Дальштрем, Самуельсон, Винберг.**
Данії: **О. Іерґенсон, М. Нильсен.**
Голандії: **Віїнкооп, Янсон, Ван-Лейвен.**
Бельґії: **Ван-Оверстратен.** — Іспанії: **Пестанья.**
Швайцарії: **Герцоґ, Ж. Ембер-Дров.**
Угорщини: **Ракоші, А. Руднянський, Варґа.**
Галичини: **М. Левицький.** — Польщі: **Ю. Мархлевський.**
Латвії: **Стучка, Крастинь.** — Литви: **Міцкевич-Капсукас.**
Чехословаччини: **Ванек, Гула, Запотоцький.**
Естляндії: **Р. Вакман, Г. Пеґельман.**
Фінляндії: **І. Рахья, Летонмяки, К. Маннер.**
Болгарії: **Кабакчиев, Максимов, Шаблин.**
Югославії: **Миклич.** — Грузії: **М. Цхакая.**
Арменії: **Назаритьян.** — Турції: **Нихад.** — Персії: **Султан Заде.**
Індії: **Атшарія, Шеффик.** — Голандської Індії: **Марині.**
Китая: **Лау- Сіу-Чжау.** — Кореї: **Пак Диньшун, Гин Гулин.**

ЗМІСТ:

	стор.
Передмова	2.
I. Міжнародні взаємини опісля Версаля	3.
II. Господарче положення	8.
III. Буржуазний режим опісля війни	14.
IV. Совітська Росія	19.
V. Пролєтарська революція і комінтернаціоналя	22.

КОММУНІСТИЧНА БІБЛІОТЕКА
ВИДАВНИЦТВО К. П. СХ. ГАЛИЧИНИ
(Josefstädterstraße 79, 14; Wien, Austria.)

1. **Н. ЛЄНІН.** Держава і революція. Марксівська наука про державу й завдання пролєтаріяту за революції. З портретом автора. Відень, 1920, 8°, IV+112 сторін + окладинка.
2. **П. Д.** Володимир Ульянів (Н. Лєнін). Відень, 1920, 8°, 8 стор.
3. **Н. БУХАРИН.** Програма коммуністів-большевиків. З портретом автора. Відень, 1920, 8°, IV+88 сторін + окладинка.
4. **ПРОГРАМА** Комуністичної Партії (большевиків) Росії і України. Відень, 8°, 24 стор.
5. **Н. ЛЄНІН.** Чергові завдання совітської власти. Відень, 1920, 8°, 52 стор. + портрет.
6. **Н. БУХАРИН і Е. ПРЕОБРАЖЕНСЬКИЙ.** Азбука комунізма. Відень, 1920, 8°, 320 ст.+окладинка.
7. **Г. ПІДДУБНИЙ.** Розбийте кайдани! (Слово до галицьких селян і робітників). Відень, 1920, 8°, 32 ст.
8. **В. КАРПИНСЬКИЙ.** По чиїм боці правда Відень-Львів 1920, 8°, 16 сторін.
9. **Н. ЛЄНІН.** Диктатура пролєтаріяту і ренеґат Кауцький (готується до друку).
10. **НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ І КОМУНІЗМ:** Відень-Львів, 1920, 8°, 16 ст. + окладинка.
11. **КАПИТАЛІСТИЧНИЙ СВІТ І КОМІНТЕРНАЦІОНАЛЯ.** 1921, Відень—Львів, 8°, 32 ст.

УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТИ, одинокий щоденний часопис для українського працюючого люду в Злучених Державах. 502 E. 11th Str. New York.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ, тижнева часопись для робучого люду. Corner Pritchard and Mc Gregor Sts. Winnipeg, Man., Canada, Америка.

МОЛОТ, ілюстрований сатирично-гумористичний двотижневик. 414 E. 9th Str. New York, Америка.